Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2019. gada 18. septembrī*

Valsts pienākumu neizpilde – LESD 258. pants – Direktīva 2004/18/EK – Būvdarbu, piegādes un pakalpojumu publiskā iepirkuma procedūru koordinēšana – Būvdarbu koncesijas – Spēkā esošas automaģistrāles būvniecības un apsaimniekošanas koncesijas termiņa pagarināšana, nepublicējot paziņojumu par līgumu

Lietā C-526/17

par prasību sakarā ar pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam, ko 2017. gada 4. septembrī cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv *G. Gattinara*, *P. Ondrůšek* un *A. Tokár*, pārstāvji,

prasītāja,

pret

Itālijas Republiku, ko pārstāv *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *V. Nunziata*, *E. De Bonis* un *P. Pucciariello*, *avvocati dello Stato*,

atbildētāja,

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs J. Regans [*E. Regan*], tiesneši K. Likurgs [*C. Lycourgos*], E. Juhāss [*E. Juhász*] (referents), M. Ilešičs [*M. Ilešič*] un I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*],

ģenerāladvokāte: E. Šarpstone [*E. Sharpston*],

sekretārs: R. Skjāno [*R. Schiano*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2018. gada 12. decembra tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2019. gada 21. marta tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Ar savu prasības pieteikumu Eiropas Komisija lūdz Tiesu konstatēt, ka, pagarinādama automaģistrāles A 12 Livorno-Čivitavekija [*Civitavecchia*] (Itālija) koncesiju no 2028. gada 31. oktobra līdz 2046. gada 31. decembrim, nepublicējot paziņojumu par līgumu, Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas

* Tiesvedības valoda – itāļu.

tai ir noteikti 2. un 58. pantā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2004/18/EK (2004. gada 31. marts) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV 2004, L 134, 114. lpp.), ar grozījumiem, kas izdarīti ar Komisijas Regulu (EK) Nr. 1422/2007 (2007. gada 4. decembris) (OV 2007, L 317, 34. lpp.) (turpmāk tekstā – "Direktīva 2004/18").

Atbilstošās tiesību normas

2 Direktīvas 2004/18 1. panta 2. punkta b) apakšpunktā "būvdarbu valsts līgumi" ir definēti kā "valsts līgumi, kuru mērķis ir vai nu tādu būvdarbu realizācija vai projektēšana un realizācija, kas saistīti ar kādu no darbībām I pielikuma izpratnē, vai arī būve vai tās realizācija ar jebkādiem līdzekļiem, kas atbilst līgumslēdzējas iestādes norādītajām prasībām". Atbilstoši tai pašai tiesību normai "būve" ir "vispārīgās celtniecības vai inženiertehnisko būvdarbu kopējais iznākums, kas pats par sevi spēj pildīt kādu saimniecisku vai tehnisku funkciju".

3 Šīs direktīvas I pielikumā "To darbību saraksts, kas minētas 1. panta 2. punkta b) apakšpunktā" ir ietverta autoceļu būvniecība [45.23. klase saskaņā ar Saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju Eiropas Kopienā (*NACE*)]; šajā klasē ietilpst automaģistrāļu būvniecība.

4 Minētās direktīvas 1. panta 3. punktā "būvdarbu koncesija" ir definēta kā "tāda paša veida līgums kā būvdarbu valsts līgums, izņemot to, ka atlīdzība par veicamajiem būvdarbiem ir vai nu konkrētā objekta izmantošanas tiesības, vai arī šīs tiesības un samaksa".

5 Atbilstoši Direktīvas 2004/18 2. pantam "Līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas principi":

"Līgumslēdzējas iestādes pret visiem komersantiem izturas vienādi un nediskriminējoši un rīkojas pārredzami."

6 Atbilstoši šīs direktīvas 56. pantam valsts būvdarbu koncesijas regulējošie noteikumi attiecas uz visiem būvdarbu koncesijas līgumiem, ko noslēgušas līgumslēdzējas iestādes, ja šo līgumu vērtība ir vienāda ar vai lielāka par 5 150 000 EUR.

7 Minētās direktīvas 58. pantā "Būvdarbu koncesiju izziņošana" ir noteikts:

"1. Līgumslēdzējas iestādes, kas vēlas piešķirt būvdarbu koncesijas līguma slēgšanas tiesības, šo nodomu dara zināmu paziņojumā.

2. Būvdarbu koncesijas paziņojumā uz standarta veidlapām, kuras Komisija pieņēmusi atbilstīgi 77. panta 2. punkta procedūrai, ietver VII C pielikumā minēto informāciju un, attiecīgā gadījumā, visu pārējo informāciju, ko līgumslēdzēja iestāde uzskata par lietderīgu.

3. Paziņojumus publicē atbilstīgi 36. panta 2. līdz 8. punktam.

4. Būvdarbu koncesiju gadījumā turklāt piemēro 37. pantu par paziņojumu publicēšanu."

8 Atbilstoši Direktīvas 2004/18 80. panta 1. punktam dalībvalstīs bija jāstājas spēkā normatīvajiem un administratīvajiem aktiem, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības ne vēlāk kā 2006. gada 31. janvārī.

Tiesvedības priekšvēsture

1969. gada koncesijas līgums

9 1969. gada 23. oktobrī *Azienda Nazionale Autonoma delle Strade SpA* (turpmāk tekstā – "*ANAS*"), līgumslēdzēja iestāde, kas ir atbildīga par automaģistrāļu koncesijām, un komersants *Società Autostrada Tirrenica SpA* (turpmāk tekstā – "*SAT*") noslēdza valsts būvdarbu koncesijas līgumu (turpmāk tekstā – "1969. gada koncesijas līgums"). Šī līguma 1. pantā ir paredzēts, ka tā priekšmets ir automaģistrāles, kas savieno Livorno un Čivitavekiju, kuras kopējais garums ir aptuveni 237 km, būvniecība un apsaimniekošana.

10 1969. gada koncesijas līguma 5. panta 1. punktā tostarp ir paredzēts, ka koncesionāram ir jāizbūvē posmi, ievērojot termiņus, kas noteikti vispārējā būvdarbu izpildes plānā, un 2. punktā – ka šim koncesionāram ir tiesības izbūvēt posmus agrāk, tomēr bez tiesībām agrāk saņemt atbilstošo atlīdzību. Saskaņā ar minētā 5. panta 3. punktu pēc izpildes projektu apstiprināšanas koncesionāram ir jāsāk daļu būvdarbi vispārējā būvdarbu izpildes plānā noteiktajos datumos un jānodod pabeigtās būves termiņos, kas paredzēti attiecīgajās īpašajās specifikācijās. Atbilstoši minētā 5. panta 4. punktam pēc koncesionāra pieprasījuma un ar koncesionāru nesaistītu iemeslu dēļ *ANAS* var pagarināt termiņus, kas noteikti katra projekta iesniegšanai gan attiecībā uz būvdarbu, kas ar to saistīti, sākumu, gan beigām. Tā paša 5. panta 5. punktā ir noteikts, ka pēdējā minētajā gadījumā koncesijas termiņu var atlikt līdz laikposmam, kas nepārsniedz pagarinājumu, kāds piešķirts saskaņā ar iepriekšējo punktu, un 6. punktā ir noteikts, ka būvdarbu vadību reglamentē tiesību normas par valsts būvēm un vispārējās specifikācijas.

11 1969. gada koncesijas līguma 7. pantā ir paredzēts, ka koncesija beigsies, noslēdzoties trīsdesmitajam gadam pēc brīža, kad būs uzsākta pilnībā visas automaģistrāles apsaimniekošana. Tomēr, neskarot šī līguma 5. panta 5. un 6. punktā ietvertās normas, šis laikposms nevar pārsniegt trīsdesmito gadu no dienas, kad ir pabeigti darbi, kas aprakstīti 5. panta 1. un 2. punktā norādītajā vispārējā būvdarbu izpildes plānā.

12 Ar 1969. gada koncesijas līgumu piešķirtā koncesija tika apstiprināta un kļuva izpildāma 1969. gada 7. novembrī.

1987. gada papildvienošanās

13 1987. gada 14. oktobrī *ANAS* un *SAT* parakstīja 1969. gada koncesijas līguma papildvienošanos (turpmāk tekstā – "1987. gada papildvienošanās").

14 Šīs papildvienošanās 14. pantā ir noteikts, ka "šīs koncesijas termiņš ir 30 gadi no dienas, kad pilnībā visa automaģistrāle tiek atklāta satiksmei".

1999. gada līgums

15 1999. gada 7. oktobrī *ANAS* un *SAT* noslēdza līgumu (turpmāk tekstā – "1999. gada līgums"), kura 2. panta nosaukums ir "Priekšmets".

16 Saskaņā ar šī līguma 2. panta 1. punktu šis līgums reglamentē kārtību starp iestādi, kura piešķir koncesiju, un koncesionāru attiecībā uz to, kā tiek apsaimniekots 36,6 km garais posms Livorno–Čečina, kurš 1993. gada 3. jūlijā tika atklāts satiksmei un kurš ir A 12 automaģistrāles Livorno–Čivitavekija neatņemama sastāvdaļa, un kura būvniecības un apsaimniekošanas koncesija tika piešķirta *SAT*.

17 Atbilstoši minētā līguma 2. panta 2. punktam koncesionāram ir uzticētas darbības un uzdevumi, kas nepieciešami šīs automaģistrāles apsaimniekošanai saskaņā ar līgumā paredzētajiem noteikumiem un nosacījumiem, kā arī saskaņā ar 1982. gada 12. augusta *legge n. 531 – Piano decennale per la viabilità di grande comunicazione e misure di riassetto del settore autostradale* (Likums Nr. 531, ar ko ievieš desmit gadu plānu galveno autoceļu dzīvotspējai un restrukturizācijas pasākumiem automaģistrāļu jomā) (1982. gada 14. augusta *GURI* Nr. 223) 14. pantu.

18 Tā paša likuma 2. panta 3. punktā ir paredzēts, ka "tad, kad iestāsies tiesiskie un faktiskie nosacījumi būvniecības programmas, attiecībā uz kuru ir piešķirta koncesija, turpināšanai, tiks noslēgta īpaša papildvienošanās, ar kuru tiks izveidots līgumiskais ietvars divu turpmāko posmu Čečina–Groseto [*Grosseto*] un Groseto–Čivitavekija būvniecībai un izmantošanai".

19 1999. gada līguma 23. panta "Koncesijas termiņš" 1. punktā ir noteikts, ka "koncesijas beigu termiņš ir noteikts 2028. gada 31. oktobrī".

2009. gada vienotais līgums

20 2009. gada 11. martā *ANAS* un *SAT* parakstīja līguma projektu (turpmāk tekstā – "2009. gada vienotais līgums"), kura 1. panta 4. punktā ir noteikts, ka "puses vienojas, ka tām nav ne pastāvošu, ne paredzamu tiesību, interešu vai prasījumu saistībā ar [1999. gada līgumu], ne arī citiem aktiem vai pasākumiem, kas pieņemti pirms šī līguma noslēgšanas".

21 Šī vienotā līguma 2. panta "Priekšmets" 1. punktā ir paredzēts, ka "šis vienotais līgums pilnībā un ekskluzīvi reglamentē attiecības starp iestādi, kas piešķir koncesiju, un koncesionāru saistībā ar visiem projektēšanas, būvniecības un apsaimniekošanas darbiem, kuru veikšanas tiesības iepriekš bija piešķirtas 1999. gada 7. oktobrī noslēgtajā koncesijas līgumā ar *ANAS*:

a) A 12 Livorno–Čečina (Rosinjano) [*Rosignano*], 36,6 km

(atklāts satiksmei 1993. gada 3. jūlijā);

b) Čečina (Rosinjano)–Groseto, 110,5 km;

c) Groseto–Čivitavekija, 95,5 km,

	kopā 242,6 km".

22 Minētā līguma 4. panta "Koncesijas termiņš" 1. punktā ir noteikts, ka "koncesijas automaģistrāles Čečina (Rosinjano)–Čivitavekija pabeigšanai, ņemot vērā laikposmus, kad būvdarbu veikšana bija apturēta, atbilstoši preambulā un Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 143. pantā norādītajam, beigu termiņš ir noteikts 2046. gada 31. decembrī. [..]".

Pirmstiesas procedūra

23 2009. gadā Komisijai tika iesniegta sūdzība par 2009. gada vienotajā līgumā paredzēto koncesijas attiecībā uz automaģistrāles A 12, kas savieno Livorno un Čivitavekiju, termiņa pagarinājumu no 2028. gada 31. oktobra līdz 2046. gada 31. decembrim.

24 Šajā saistībā notika saziņa starp Komisiju un Itālijas iestādēm, tomēr risinājums netika rasts.

25 Pēc vairākkārtējas nesekmīgas saziņas ar Itālijas iestādēm Komisija 2014. gada 22. aprīlī nosūtīja Itālijas Republikai brīdinājuma vēstuli atbilstoši LESD 258. pantam, lai šī dalībvalsts iesniegtu piezīmes par minēto pagarinājumu, ar kuru varētu būt pārkāpts Direktīvas 2004/18 2. un 58. pants.

26 Tā kā Komisija atbildes uz šo brīdinājuma vēstuli neuzskatīja par apmierinošām, tā 2014. gada 17. oktobrī nosūtīja Itālijas Republikai argumentētu atzinumu.

27 Pēc minētā argumentētā atzinuma nosūtīšanas starp Komisiju un Itālijas Republiku notika sarunas, kuru mērķis bija attiecīgās koncesijas termiņa iespējama samazināšana un varbūtēja konkursa procedūra attiecībā uz būvdarbiem, kas jāveic saistībā ar šo koncesiju.

28 Ar vēstuli, kas 2016. gada 8. martā nosūtīta Itālijas Republikai, Komisija uzaicināja šo dalībvalsti veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai izpildītu minēto argumentēto atzinumu, pabeidzot minēto koncesiju 2028. gada 31. oktobrī, kā bija paredzēts 1999. gada līgumā.

29 Uzskatīdama, ka Itālijas Republika nav veikusi pasākumus, kas nepieciešami, lai izpildītu pienākumus, kuri izriet no Direktīvas 2004/18, un ka nav izbeigts varbūtējais šīs direktīvas 2. un 58. panta pārkāpums, Komisija cēla šo prasību.

Par prasību

Lietas dalībnieku argumenti

Komisijas argumenti

30 Ar savu prasību Komisija pārmet Itālijas Republikai, ka tā esot pārkāpusi Direktīvas 2004/18 2. un 58. pantu, jo, nepublicēdama paziņojumu par līgumu, tā ar 2009. gada vienoto līgumu esot vairāk nekā par 18 gadiem, proti, līdz 2046. gada 31. decembrim, pagarinājusi termiņu koncesijai attiecībā uz automaģistrāli A 12, kas savieno Livorno un Čivitavekiju, kuras beigu termiņš ar 1999. gada līgumu bija noteikts 2028. gada 31. oktobrī.

31 Komisija norāda, ka šajā lietā tiek aplūkota būvdarbu koncesija Direktīvas 2004/18 1. panta 3. punkta izpratnē, tādējādi atlīdzību koncesionāram nodrošina infrastruktūras apsaimniekošana, kuru tas uzņemas īstenot un, tā kā šīs būvdarbu koncesijas vērtība ir 66 631 366,93 EUR, ir pārsniegta šīs direktīvas 56. pantā paredzētā robežvērtība. Šī iestāde apgalvo, ka saskaņā ar Direktīvas 2004/18 58. panta 1. punktu par minēto būvdarbu koncesiju bija jāpublicē paziņojums par līgumu. Taču paziņojums netika publicēts nedz 1969. gadā, kad tika noslēgts līgums par sākotnējo koncesiju, nedz 1999. gadā, kad šī koncesija tika pagarināta līdz 2028. gadam.

32 Konkrēti, Komisija, kura atsaucas uz 2016. gada 7. septembra spriedumu *Finn Frogne* (C-549/14, EU:C:2016:634, 28. punkts un tajā minētā judikatūra), norāda, pirmām kārtām, ka par attiecīgās koncesijas beigu termiņa pagarinājumu no 2028. gada 31. oktobra līdz 2046. gada 31. decembrim – kas ir līdzvērtīgs jaunas koncesijas piešķiršanai, jo ar to tiek būtiski grozīta spēkā esoša būvdarbu koncesija, – esot bijis vajadzīgs paziņojums par līgumu un konkursa procedūra saskaņā ar Direktīvas 2004/18 58. pantu. Proti, lai izdarītu šādu būtisku grozījumu, esot jāsāk jauna konkursa procedūra, jo, ja par šo grozījumu būtu bijis zināms iepriekš, konkursa procedūrā būtu piedalījušies citi pretendenti. Turklāt saskaņā ar 2017. gada 5. aprīļa spriedumu *Borta* (C-298/15, EU:C:2017:266, 70. punkts un tajā minētā judikatūra) konkursa procedūras neesamība sākotnējās koncesijas piešķiršanai vēl jo vairāk liekot rīkot konkursa procedūru gadījumā, kad šī koncesija tiek būtiski grozīta.

33 Komisija piebilst, ka šajā lietā pašas jaunās sarunas par attiecīgās koncesijas termiņu ir pierādījums tam, ka šis grozījums ir būtisks, un ka puses ir skaidri izteikušas gribu grozīt šīs koncesijas būtiskos noteikumus 2010. gada 13. aprīļa sprieduma *Wall* (C-91/08, EU:C:2010:182) 37. punkta izpratnē. Turklāt tā uzsver – tā kā koncesionārs saņem atlīdzību, apsaimniekojot infrastruktūru, ko tas ir uzbūvējis, koncesijas pagarinājums par 18 gadiem ļaujot palielināt atlīdzību; tas ievērojami grozot ekonomisko līdzsvaru par labu koncesionāram.

34 Otrām kārtām, Komisija apgalvo, ka koncesijas būtisko elementu grozīšana bez paziņojuma par līgumu publicēšanas – kāds ir attiecīgās koncesijas pagarinājums par 18 gadiem – ir Direktīvas 2004/18 2. pantā minēto vienlīdzīgas attieksmes un pārskatāmības principu pārkāpums. Atsaucoties uz 2010. gada 22. aprīļa spriedumu Komisija/Spānija (C-423/07, EU:C:2010:211, 56. punkts), tā atgādina, ka konkrēti saistībā ar būvdarbu koncesiju attiecībā uz automaģistrāles būvniecību un apsaimniekošanu izsludināšanas pienākums, saskaņā ar kuru līgumslēdzējām iestādēm ir jādara zināms savs nodoms piešķirt šo koncesiju, nodrošina tādu konkurences līmeni, kādu Savienības likumdevējs ir uzskatījis par atbilstošu būvdarbu koncesiju jomā.

35 Attiecībā uz Itālijas Republikas argumentiem Komisija apstrīd, pirmkārt, šīs dalībvalsts norādīto turpinātību starp 1969. gada koncesijas līgumu un 2009. gada vienoto līgumu, jo pēdējais minētais līgums veido autonomu režīmu. Pēc Komisijas domām, 2009. gada vienotā līguma noteikumi nedrīkst tikt interpretēti, ņemot vērā 1969. gada koncesijas līgumu. Ar šo vienoto līgumu ieviestais pagarinājums attiecoties uz minētā līguma noslēgšanas brīdī "spēkā esošo koncesiju", proti, koncesiju, ko reglamentēja 1999. gada līgums.

36 Turklāt, lai gan sākotnējā koncesija tika noslēgta laikā, kad Savienības tiesībās nebija paredzēti noteikumi šajā jomā, šīs sākotnējās koncesijas grozīšana vai pārskatīšana esot jāizvērtē, ņemot vērā Savienības tiesību normas, kuras stājušās spēkā kopš tā laika (spriedums, 2005. gada 27. oktobris, Komisija/Itālija, C-187/04 un C-188/04, nav publicēts, EU:C:2005:652).

37 Otrkārt, Komisija apstrīd iespējamo grūtību, kas izriet no sākotnējās koncesijas izpildes un no dažādiem valsts tiesību aktu grozījumiem, nozīmi un norāda, ka varbūtējā nepieciešamība veikt nozīmīgus būvdarbus, kuri nav paredzēti 1999. gada līgumā, ietver arī konkursa rīkošanu, publicējot paziņojumu par līgumu. Turklāt neesot atbilstīgi norādīt uz to, ka sākotnējā koncesijā ir izdarīti būtiski grozījumi, kuri izriet no veicamo ieguldījumu pieauguma, no tarifu pieauguma par 51,42 % un no nepieciešamības palielināt koncesijas termiņu, vienlaikus apgalvojot, ka minētās koncesijas priekšmets kopš 1969. gada ir saglabājies nemainīgs. Turklāt ar apliecinājumu, ka 30 gadu termiņš, kas noteikts sākotnējā koncesijā, bija "brīvs" termiņš, kuram bija jāsākas tikai pēc būvdarbu pabeigšanas, netiekot ievērots nedz pārskatāmības princips, nedz Direktīvas 2004/18 lietderīgā iedarbība.

38 Treškārt, Komisijas ieskatā, Itālijas Republika neievēro 2008. gada 19. jūnija sprieduma *pressetext Nachrichtenagentur* (C-454/06, EU:C:2008:351) piemērojamību, atteikdamās no tai šajā lietā uzliktā pienākuma piemērot konkursa procedūru, jo jauno 2009. gada vienotā līguma normu mērķis esot līdzsvarot līgumiskās attiecības, ņemot vērā sākotnējo koncesiju.

39 Ceturtkārt, Komisija uzskata, ka šajā lietā nav jālīdzsvaro divpusējā saikne, jo saistībā ar koncesiju koncesionārs, kurš saņem atlīdzību, apsaimniekojot infrastruktūru un uzņemoties ar apsaimniekošanu saistīto risku, tādēļ līgumiskā līdzsvara saglabāšana pilnībā novēršot šo risku un sagrozot koncesijas līguma priekšmetu. Turklāt saistībā ar konkursa neesamības, noslēdzot 2009. gada vienoto līgumu, iespējamo pamatojumu ar "nepieciešamību garantēt līgumisko līdzsvaru" Komisija apgalvo, ka 2016. gada 14. jūlija spriedumam *Promoimpresa* u.c. (C-458/14 un C-67/15, EU:C:2016:558), uz ko atsaukusies Itālijas Republika, šajā lietā nav nozīmes, jo tajā ir runa par iespēju attiecināt no LESD izrietošos principus uz koncesijām, uz kurām līdz brīdim, kad stājās spēkā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/23/ES (2014. gada 26. februāris) par koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu (OV 2014, L 94, 1. lpp.), neattiecās neviena direktīva, bet, noslēdzot 2009. gada vienoto līgumu, bija spēkā Direktīva 2004/18. Šī iestāde, atsaukdamās uz 2009. gada 4. jūnija spriedumu

Komisija/Grieķija (C-250/07, EU:C:2009:338, 38. punkts), uzsver, ka Direktīvā 2004/18 nav ietvertas atkāpes no vienlīdzīgas attieksmes principa, kuras būtu pamatotas ar varbūtēju nepieciešamību "garantēt līgumisko līdzsvaru", bet tajā ir paredzēti citi izņēmumi no šī principa, kuri esot jāinterpretē šauri. Turklāt no 2013. gada 14. novembra sprieduma *Belgacom* (C-221/12, EU:C:2013:736, 40. punkts) izrietot, ka nav iespējams atsaukties uz tiesiskās drošības principu, lai paplašinātu līgumu, kas ir pretrunā vienlīdzīgas attieksmes principam un nediskriminācijas principam, kā arī no tiem izrietošajam pārskatāmības principam.

Itālijas Republikas argumenti

40 Itālijas Republika hronoloģiskā secībā sīki izklāsta atbilstošos faktus. Tostarp tā paskaidro, ka trīspadsmit gadu laikposmā *SAT* nav varējusi sākt paredzētos būvdarbus, jo leģislatīvajos aktos bija paredzēts apturēt koncesiju piešķiršanu automaģistrāļu būvniecībai un vispārīgi apturēt jaunu automaģistrāļu vai automaģistrāļu posmu būvniecību, tādējādi tikai 1982. gadā *SAT* tika atļauts veikt būvdarbus saistībā ar automaģistrāli A 12 piešķirto kredītu robežās un ievērojot nosacījumu, ka tiek grozīta valsts dalība koncesionāres sabiedrības kapitālā. Šī dalībvalsts piebilst, ka tieši šajos apstākļos *ANAS* un *SAT* parakstīja 1987. gada papildvienošanos, kurā bija apstiprināts, ka koncesijas termiņš ir noteikts uz 30 gadiem, sākot no dienas, kad pilnībā visa automaģistrāle tiek atklāta satiksmei. Tādējādi šī papildvienošanās esot ļāvusi izbūvēt posmu, kas savieno Livorno un Čečinu un kas atbilst tikai aptuveni 15 % no automaģistrāles A 12 kopējā garuma.

41 Itālijas Republika precizē, ka 2009. gada vienotā līguma mērķis ir aizstāt 1969. gada koncesijas līgumu, kā arī aktus, ar kuriem tas ir grozīts, atjauninot un pārskatot līgumu klauzulas, kas bija spēkā 2009. gadā, un paredzot automaģistrāles A 12 pilnīgu pabeigšanu.

42 Būtībā Itālijas Republika apgalvo, ka Komisijas prasība ir pamatota ar faktoloģiski kļūdainu premisu, jo šī iestāde uzskata, ka 1999. gada līgums attiecas uz automaģistrāles A 12 būvdarbiem un apsaimniekošanu visā tās garumā no Livorno līdz Čivitavekijai.

43 Patiesībā 1999. gada līguma 23. panta 1. punktā koncesijas beigu termiņš 2028. gada 31. oktobrī esot noteikts tikai attiecībā uz posmu, kas savieno Livorno un Čečinu. Proti, atbilstoši tā 2. panta 1. punktam šis līgums reglamentēja vienīgi šī 36,6 km garā posma, kurš tika atklāts satiksmei 1993. gada 3. jūlijā, apsaimniekošanu, nevis citu automaģistrāles A 12 posmu apsaimniekošanu, kuru būvdarbu pabeigšana bija apturēta.

44 Attiecībā uz automaģistrāles A 12 atlikušo daļu 1999. gada līguma 2. panta 3. punktā esot skaidri paredzēts, ka, ja iestāsies tiesiskie un faktiskie nosacījumi būvniecības programmas turpināšanai, tiks noslēgta īpaša papildvienošanās, lai izveidotu posmu, kuri savieno Čečinu ar Groseto un Groseto ar Čivitavekiju, būvniecības un apsaimniekošanas līgumisko ietvaru.

45 Kā norāda Itālijas Republika, 2009. gada vienotais līgums tika noslēgts, pamatojoties uz šo pēdējo minēto noteikumu, kad būs iestājušies nosacījumi visas automaģistrāles A 12 pabeigšanai.

46 Papildus norādei uz šo faktoloģiski kļūdaino premisu Itālijas Republika izvirza vairākus argumentus ar mērķi pierādīt, ka Komisijas prasība ir nepamatota.

47 Pirmām kārtām tā norāda, ka šajā lietā netika pieņemts lēmums ne par kādu koncesijas "pagarinājumu" par 18 gadiem.

48 Itālijas Republika apgalvo, ka "brīvais" 30 gadu termiņš no "visas automaģistrāles apsaimniekošanas sākuma", kas noteikts 1969. gada koncesijas līguma 7. pantā, tā arī nav ticis sasniegts. Turklāt 2009. gada vienotais līgums attiecoties uz būvdarbiem, kuri visi jau bija paredzēti sākotnējā 1969. gada koncesijā un kuros bija paredzēta tikai 1969. gada koncesijas līguma noteikumu nepieciešamā pārskatīšana, lai pilnībā pabeigtu automaģistrāli A 12 un lai garantētu sākotnējo līgumisko līdzsvaru.

49 Itālijas Republika norāda, ka 2009. gada vienotais līgums reglamentē visu koncesiju attiecībā uz visu jau iepriekšējos līgumos piešķirto būvdarbu projektēšanu, veikšanu un apsaimniekošanu. Tā precizē, ka šajā vienotajā līgumā ir paredzēta attiecīgās automaģistrāles pabeigšana – pretēji 1999. gada līgumam, kurā par to bija iekļauta tikai atruna. Turklāt 2005. gada 27. oktobra spriedumu Komisija/Itālija (C-187/04 un C-188/04, nav publicēts, EU:C:2005:652) nevarot attiecināt uz šo lietu, jo lietā, kurā pieņemts minētais spriedums, tika aplūkots jauns līgums par jaunu būvdarbu veikšanu, bet izskatāmajā lietā jautājums ir par tiem pašiem būvdarbiem, kas ir minēti 1969. gada koncesijas līgumā.

50 Kā norāda Itālijas Republika, Komisija nepamatoti secina, ka šajā lietā pastāv "spēkā esošās koncesijas būtisks grozījums". Proti, šīs dalībvalsts ieskatā, šīs koncesijas priekšmets nav grozīts salīdzinājumā ar priekšmetu, kāds bija noteikts sākotnēji, un 2009. gada vienotā līguma noslēgšana izriet no pienākuma, kas 2006. gadā ieviests ar reglamentējošu aktu un leģislatīvu aktu, lai visus katras automaģistrāles koncesijas līgumiskos noteikumus iekļautu vienā juridiskā dokumentā, ar ko apkopo, pārskata un aizstāj iepriekšējos līgumus. Tā precizē, ka tieši 2006. gada 3. oktobra *decreto-legge n. 262 – Disposizioni urgenti in materia tributaria e finanziaria* (Dekrētlikums Nr. 262 par steidzamiem noteikumiem nodokļu un finanšu jomā) (2006. gada 3. oktobra *GURI* Nr. 230), kas pārveidots par likumu, veicot grozījumus, ar 2006. gada 24. novembra *legge n. 286* (Likums Nr. 286) (2006. gada 28. novembra *GURI* Nr. 277 kārtējais pielikums), kurš pēc tam grozīts ar 2006. gada 27. decembra *legge n. 296 – Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (finanziaria 2007)* (Likums Nr. 296 par valsts gada un daudzgadu budžeta veidošanas noteikumiem (2007. gada finanšu likums)) (2006. gada 27. decembra *GURI* Nr. 299 kārtējais pielikums), 1. panta 1030. punktu, ar ko tika paredzētas jaunas normas automaģistrāļu koncesiju jomā.

51 Tādējādi Itālijas Republika apgalvo, ka Komisija kļūdaini atsaucas uz 2009. gada vienotā līguma noteikumu, atbilstoši kuram puses nevar norādīt "ne uz kādām tiesībām, prasījumiem, interesēm, ne uz kādām gaidām", pamatojoties uz aktiem, kas pieņemti, vai pasākumiem, kas veikti pirms šī līguma noslēgšanas, lai pierādītu, ka starp sākotnējo koncesiju un faktu, ka nav jāņem vērā tiesiskās attiecības pirms 2009. gada, nav turpinātības.

52 Itālijas Republika norāda, ka 2009. gada vienotajā līgumā koncesionāram nav paredzēta neviena nepamatota un papildu priekšrocība. Tā piebilst, ka tarifi, kas bija paredzēti ieguldījumu veikšanas laikposmā, tika noteikti līmenī, kuru pārsniedzot tarifs, ko maksā lietotāji, kļūtu sociāli neizturams un attiecīgā infrastruktūra būtu jāatstāj. Tādējādi 1969. gada koncesijas līgumā paredzētais līdzsvars liekot noteikt koncesijas beigas 2046. gadā, kas esot izskaidrojams arī ar šī projekta savlaicīgu neizpildi – neizpildi, kurā puses nav vainojamas.

53 Otrām kārtām, Itālijas Republika uzsver, ka, ņemot vērā līgumisko attiecību turpinātību, kuras sākušās 1969. gadā, Direktīva 2004/18 šajā lietā nav piemērojama.

54 Trešām kārtām un jebkurā gadījumā, attiecīgās koncesijas termiņa pagarinājums esot pamatots ar tiesiskās paļāvības aizsardzības principu, līgumsaistību izpildes (*pacta sunt servanda*) principu un tiesiskās drošības principu. Itālijas Republika apgalvo, ka šie principi liek pienācīgi izvērtēt *SAT* ekonomisko interesi, vēl jo vairāk situācijā, kura sākotnēji nebija pretrunā Savienības tiesībām. Atsaukdamās uz 2016. gada 14. jūlija spriedumu *Promoimpresa* u.c. (C-458/14 un C-67/15, EU:C:2016:558, 71.–73. punkts), tā norāda, ka atkāpes no vienlīdzīgas attieksmes principa var tikt pamatotas ar nepieciešamību garantēt līgumisko līdzsvaru, it īpaši no ekonomiskā viedokļa. Turklāt

Itālijas Republika uzskata, ka 2010. gada 13. aprīļa spriedums *Wall* (C-91/08, EU:C:2010:182) un 2017. gada 5. aprīļa spriedums *Borta* (C-298/15, EU:C:2017:266) nav attiecināmi uz izskatāmo lietu, jo tie attiecas uz apstākļiem, kuri atšķiras no apstākļiem šajā lietā.

Tiesas vērtējums

55 Ar savu prasību Komisija lūdz Tiesai konstatēt, ka Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti Direktīvas 2004/18 2. un 58. pantā, jo ar 2009. gada vienoto līgumu automaģistrāles A 12 koncesija tika pagarināta no 2028. gada 31. oktobra līdz 2046. gada 31. decembrim, nepublicējot paziņojumu par līgumu.

56 Ir jāpārbauda, vai Direktīva 2004/18 ir piemērojama šai lietai, – ko Itālijas Republika apstrīd; pēc tam attiecīgi ir jāaplūko iespējamais šo Direktīvas 2004/18 normu pārkāpums.

Par Direktīvas 2004/18 piemērojamību

57 Kā norāda Itālijas Republika, Direktīva 2004/18 nevar būt piemērojama attiecībām starp iestādi, kura piešķir koncesiju, un koncesionāru, kuras izriet no koncesijas līguma, kas tika noslēgts 1969. gadā, proti, pirms Tiesas judikatūras izveides publisko līgumu jomā un Savienības atvasināto tiesību instrumentu pieņemšanas šajā jomā.

58 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru vienlīdzīgas attieksmes princips un no tā izrietošais pārskatāmības pienākums rada šķērsli tam, ka pēc publiska būvdarbu koncesijas līguma noslēgšanas tiesību piešķiršanas līgumslēdzēja iestāde un koncesionārs šī līguma noteikumos izdara koncesijas līgumā tādus grozījumus, ka šie noteikumi būtiski atšķiras no sākotnējā līguma noteikumiem. Tā tas ir gadījumā, ja iecerēto grozījumu sekas ir vai nu ievērojami paplašināta būvdarbu koncesija, attiecinot to uz neparedzētiem elementiem, vai mainīts minētā līguma ekonomiskais līdzsvars par labu koncesionāram, vai arī gadījumā, ja šo grozījumu dēļ var tikt apšaubīta publisko būvdarbu koncesijas līguma slēgšanas tiesību piešķiršana tādā izpratnē, ka tad, ja minētie grozījumi būtu iekļauti sākotnējās līguma slēgšanas piešķiršanas procedūras dokumentos, būtu vai nu izraudzīts cits piedāvājums, vai arī pielaisti citi pretendenti (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 7. septembris, *Finn Frogne*, C-549/14, EU:C:2016:634, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).

59 Tādējādi principā, ja tiek būtiski grozīts valsts būvdarbu koncesijas līgums, ir jānotiek jaunai publiskā iepirkuma procedūrai attiecībā uz šādi grozīto līgumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 7. septembris, *Finn Frogne*, C-549/14, EU:C:2016:634, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).

60 Šajā nolūkā ir jāprecizē, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru piemērojamie Savienības tiesību akti ir tiesību akti, kuri ir spēkā šī grozījuma izdarīšanas dienā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 11. jūlijs, Komisija/Nīderlande, C-576/10, EU:C:2013:510, 54. punkts). Tādējādi šajā ziņā fakts, ka sākotnējais koncesijas līgums ir noslēgts, pirms ir pieņemti Savienības noteikumi šajā jomā, neizraisa nekādas sekas.

61 Šajā lietā Komisija apgalvo, ka 2009. gada vienotajā līgumā ir ietverti būtiski grozījumi salīdzinājumā ar attiecīgo sākotnējo būvdarbu valsts koncesiju un tādējādi paziņojuma par līgumu neesamība šī vienotā līguma noslēgšanai ir atsevišķu Direktīvas 2004/18 normu pārkāpums.

62 Tādējādi, tā kā pusēm nav strīda par to, ka attiecīgā būvdarbu valsts koncesija un 2009. gada vienotais līgums ietilpst Direktīvas 2004/18 materiālajā piemērošanas jomā, grozījumi, kas ar šo vienoto līgumu ir izdarīti līgumiskajās attiecībās, kādas pastāv starp *ANAS* un *SAT*, principā var tikt izvērtēti, ņemot vērā šīs direktīvas normas.

Par Direktīvas 2004/18 iespējamo pārkāpumu

63 Saskaņā ar Komisijas iesniegto prasības pieteikumu Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai ir noteikti Direktīvas 2004/18 2. un 58. pantā, jo automaģistrāles A 12, kas savieno Livorno un Čivitavekiju, koncesija ir tikusi pagarināta par 18 gadiem, līdz 2046. gada 31. decembrim, lai gan 1999. gada līgumā šīs koncesijas beigu termiņš bija noteikts 2028. gada 31. oktobrī.

64 Šajā ziņā ir jāvērš uzmanība uz to, ka tad, ja Komisija savā replikā kvalificē 2009. gada vienoto līgumu kā "autonomu režīmu" un apgalvo, ka to nevar uzskatīt par iepriekš spēkā esošās koncesijas vienkāršu atjauninājumu vai pārskatīšanu, tomēr tā uzskata, ka tas, ka 2009. gada vienotā līguma 4. panta 1. punktā ir noteikts attiecīgās koncesijas beigu termiņš, veido iepriekš ar 1999. gada līgumu noteiktā termiņa "pagarinājumu", tādējādi [šis līgums] ir nepieciešams 2009. gada vienotā līguma interpretēšanai.

65 Kā ģenerāladvokāte ir norādījusi secinājumu 46. punktā, Komisija bija apstrīdējusi nevis 1999. gada līguma, bet gan tikai 2009. gada vienotā līguma atbilstību Savienības tiesībām.

66 Attiecībā uz grozījumiem, kas līgumiskajās attiecībās, kādas pastāv starp *ANAS* un *SAT*, ir izdarīti ar 1999. gada līguma noteikumiem, Itālijas Republika norāda, ka ar šo līgumu ir nošķirts automaģistrāles posms, kas šī līguma noslēgšanas dienā jau bija atklāts satiksmei, no pārējiem automaģistrāles A 12 posmiem, kuru būvniecība šajā dienā vēl nebija nedz sākta, nedz pabeigta.

67 Šī dalībvalsts apgalvo, ka 1999. gada līgums reglamentēja tikai 36,6 km garā posma, kas savieno Livorno un Čečinu un kas tika atklāts satiksmei 1993. gadā, kā automaģistrāles A 12, kura savieno Livorno un Čivitavekiju, posma apsaimniekošanu, un ka koncesijas termiņa noteikšana 2028. gada 31. oktobrī atbilstoši šī līguma 23. panta 1. punktam skāra vienīgi šo posmu.

68 Jākonstatē, ka šī nostāja ir apstiprināta 1999. gada līguma 2. panta 1. punkta formulējumā, kur ir noteikts, ka šis līgums "starp iestādi, kura piešķir koncesiju, un koncesionāru reglamentē kārtību, kādā tiek apsaimniekots 36,6 km garais posms Livorno–Čečina, kas 1993. gada 3. jūlijā tika atklāts satiksmei un kas ir A 12 automaģistrāles Livorno–Čivitavekija, kuras būvniecības un apsaimniekošanas koncesija tika piešķirta *SAT*, neatņemama sastāvdaļa".

69 Minētā nostāja ir apstiprināta arī minētā līguma 2. panta 3. punktā, kurā ir noteikts, ka "tad, kad iestāsies tiesiskie un faktiskie nosacījumi būvniecības programmas, attiecībā uz kuru ir piešķirta koncesija, turpināšanai, tiks noslēgta papildvienošanās, ar ko tiks izveidots līgumiskais ietvars divu turpmāko posmu Čečina–Groseto un Groseto–Čivitavekija būvniecībai un apsaimniekošanai".

70 Turklāt jāpiebilst, ka attiecībā uz šiem diviem posmiem būtu neloģiski uzskatīt, ka 1999. gada līguma pusēm būtu bijis nodoms koncesijas termiņu – kas sastāv, pirmkārt, no nenoteikta laikposma būvniecībai un nodošanai ekspluatācijā, kura ilgums saskaņā ar jau gūto pieredzi likumdošanas dēļ bija neskaidrs, bet varēja būt ļoti ilgs, un, otrkārt, no noteikta 30 gadus ilga laikposma attiecīgās automaģistrāles apsaimniekošanai, – aizstāt ar noteiktu 29 gadus ilgu koncesijas termiņu, kura beigas bija noteiktas 2028. gada 31. oktobrī, aptverot laikposmus, kas nepieciešami gan būvniecībai un nodošanai ekspluatācijā, gan apsaimniekošanai.

71 Jākonstatē, ka Komisija replikas rakstā vai tiesas sēdē nav apstrīdējusi informāciju, ko Itālijas Republika iesniegusi, lai pierādītu, ka pagarinājums, par ko tika pieņemts lēmums 2009. gada vienotajā līgumā, attiecās ne tikai posmu, kas savieno Livorno un Čečinu, bet arī uz posmiem, kas savieno Čečinu ar Groseto, un Groseto ar Čivitavekiju.

72 Tādējādi Komisijas prasība ir jānoraida, ciktāl tā attiecas uz automaģistrāles A 12 posmiem, kas savieno Čečinu ar Groseto un Groseto ar Čivitavekiju, jo Komisija nav juridiski pietiekami pierādījusi, ka publisko būvdarbu koncesija tika par 18 gadiem pagarināta attiecībā uz šiem posmiem.

73 Tomēr Komisija saistībā ar Direktīvas 2004/18 normām apstrīd 2009. gada vienotā līguma 4. panta 1. punktu, ciktāl tajā koncesijas 2046. gada 31. decembra termiņš ir noteikts visai automaģistrālei A 12, tātad arī posmam, kas savieno Livorno un Čečinu.

74 Tādējādi koncesijas termiņam, ciktāl tas attiecas uz pēdējo minēto posmu, kas tika atklāts satiksmei 1993. gada 3. jūlijā un kas ietver koncesionāra veiktu vadību, saskaņā ar 1999. gada līguma 23. panta 1. punktu būtu bijis jāpaliek noteiktam 2028. gada 31. oktobrī.

75 Nav strīda par to, ka koncesijas termiņa grozījums, nosakot to 2046. gada 31. decembrī atbilstoši 2009. gada vienotajam līgumam, sniedz *SAT* ievērojamu papildu laiku, lai nodrošinātu posma, kas savieno Livorno un Čečinu, apsaimniekošanu, un, tā kā šis koncesionārs saņem atlīdzību, veicot šo apsaimniekošanu, tas ievērojami palielina savu atlīdzību.

76 Tādējādi šis sākotnējās koncesijas termiņa pagarinājums par 18 gadiem un 2 mēnešiem atbilstoši šī sprieduma 58. punktā atgādinātajiem principiem ir spēkā esošās koncesijas nosacījumu būtisks grozījums.

77 Tātad – tā kā ar 2009. gada vienotā līguma 4. panta 1. punktu no 2028. gada 31. oktobra līdz 2046. gada 31. decembrim ir pagarināta koncesija attiecībā uz automaģistrāles A 12 posmu, kas savieno Livorno un Čečinu, ar to ir pārkāpts Direktīvas 2004/18 2. pantā paredzētais vienlīdzīgas attieksmes pienākums un šīs direktīvas 58. pantā paredzētais pienākums publicēt paziņojumu par līgumu.

78 Šo secinājumu nevar atspēkot ar Itālijas Republikas izvirzītajiem argumentiem. Pirmkārt, argumentus par nepieciešamību saglabāt sākotnējā koncesijas līguma ekonomisko līdzsvaru starp pusēm, ciktāl tas attiecas uz visu koncesiju kopumā, katrā ziņā nevar pieņemt. Otrkārt, tā kā 1999. gada līgumā, kas noslēgts starp iestādi, kura piešķir koncesiju, un koncesionāru, attiecībā uz posmu, kas savieno Livorno un Čečinu, koncesijas termiņš bija noteikts 2028. gada 31. oktobrī, atbilstoši tā 23. panta 1. punktam, nevar apgalvot, ka attiecībā uz šo posmu minētā termiņa pagarinājums bija nepieciešams, lai ievērotu tiesiskās paļāvības aizsardzības principu, līgumsaistību izpildes (*pacta sunt servanda*) principu un tiesiskās drošības principu.

79 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, ir jākonstatē, ka, pagarinādama no 2028. gada 31. oktobra līdz 2046. gada 31. decembrim automaģistrāles A 12 Livorno–Čivitavekija posma, kas savieno Livorno un Čečinu, koncesiju, nepublicējot paziņojumu par līgumu, Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kuri tai ir noteikti Direktīvas 2004/18 2. un 58. pantā.

80 Prasību pārējā daļā noraidīt.

Par tiesāšanās izdevumiem

81 Atbilstoši Tiesas Reglamenta 138. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs.

82 Šajā lietā Komisija un Itālijas Republika attiecīgi ir izvirzījušas prasījumu piespriest pretējai pusei šajā tiesvedībā atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

83 Minētā reglamenta 138. panta 3. punktā ir paredzēts, ka Tiesa, ja to pamato lietas apstākļi, var nolemt, ka lietas dalībnieks papildus saviem tiesāšanās izdevumiem atlīdzina daļu no pretējās puses tiesāšanās izdevumiem. Šajā gadījumā, tā kā Komisijas prasība ir apmierināta tikai tiktāl, ciktāl tā attiecas uz automaģistrāles A 12 Livorno–Čivitavekija posmu, kas savieno Livorno un Čečinu, saskaņā ar šo

tiesību normu ir jānolemj, ka papildus saviem tiesāšanās izdevumiem Komisija atlīdzina trīs ceturtdaļas Itālijas Republikas tiesāšanās izdevumu un ka Itālijas Republika sedz vienu ceturtdaļu no saviem tiesāšanās izdevumiem.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

1) **Pagarināda no 2028. gada 31. oktobra līdz 2046. gada 31. decembrim automaģistrāles A 12 Livorno–Čivitavekija posma, kas savieno Livorno un Čečinu (Itālija), koncesiju, nepublicējot paziņojumu par līgumu, Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kuri tai ir noteikti 2. un 58. pantā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2004/18/EK (2004. gada 31. marts) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, ar grozījumiem, kas izdarīti ar Komisijas Regulu (EK) Nr. 1422/2007 (2007. gada 4. decembris).**

2) **Prasību pārējā daļā noraidīt.**

3) **Eiropas Komisija sedz savus tiesāšanās izdevumus, kā arī atlīdzina trīs ceturtdaļas Itālijas Republikas tiesāšanās izdevumu. Itālijas Republika sedz vienu ceturtdaļu no saviem tiesāšanās izdevumiem.**

[Paraksti]